

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ПОВІТРЯНОГО ТРАНСПОРТУ

Методичні рекомендації з організації самостійної роботи студентів
з дисципліни «Організаційна поведінка та бізнес-культура суб'єктів
господарювання»

за напрямом (спеціальністю) 051 «Економіка»
освітньо-професійна програма «Економіка підприємства»

Укладач: д.е.н., професор Васюткіна Н.В.
Методичні рекомендації до практичних занять
для підготовки здобувача вищої освіти
Першого (бакалаврського) рівня розглянуті та
схвалені на засіданні кафедри
економіки повітряного транспорту
Протокол №18 від «28» серпня 2023 р.
Завідувач кафедри _____ Ареф'єва О.В

Тема 1. Концепція організаційної поведінки

Питання (завдання) для самостійної роботи

1. Організаційна поведінка як академічна дисципліна.
2. Об'єкт, предмет та мета організаційної поведінки.
3. Складові частини організаційної поведінки.
4. Базові теоретичні підходи до організаційної поведінки.
5. Моделі організаційної поведінки.

Література: [3]; [8]; [12]; [14]; [15]; [18].

Методичні рекомендації

Концептуальні засади організаційної поведінки. Основні елементи концепції. Організація як система. Об'єкти, предмет вивчення організаційної поведінки, їх особливості. Система понять і категорій організаційної поведінки як спеціальної навчальної дисципліни. Складові впливу на формування системи організаційної поведінки. Закони психічних процесів, що реалізуються в управлінні. Історичний аспект розвитку управління поведінкою організації. Теорії організаційної поведінки. Сили, що визначають організаційну поведінку. Моделі організаційної поведінки, особливості їх формування та прикладні аспекти.

Питання для самоконтролю

1. Що таке організаційна поведінка?
2. Визначте об'єкти організаційної поведінки.
3. Дайте характеристику формам організаційної поведінки.
4. Які є Джерела ефективності організаційної поведінки.
5. Дайте характеристику теоріям організаційної поведінки.
6. Проаналізуйте теоретичні підходи, на яких базується організаційна поведінка.
7. Охарактеризуйте моделі організаційної поведінки. Наведіть приклади моделей організаційної поведінки.

Тема 2. Людина в системі організаційної поведінки

Питання (завдання) для самостійної роботи

1. Індивідуальний рівень моделі організаційної поведінки
2. Поняття і структура особистості
3. Особистість та детермінанти поведінки: холерик, меланхолік, сангвінік, флегматик.

4. Психологічні стилі за типом мислення
5. Характерні риси особистості, пов'язані з її поведінкою в організації.
6. Психологічна угода і типи адаптації працівників до організаційного оточення.

Література: [6]; [7]; [10]; [12]; [15].

Методичні рекомендації

Структура індивідуального рівня поведінки. Сучасна модель менеджменту-людиноцентристський погляд. Індивідуальний рівень моделі організаційної поведінки. Індивід – особистість. Цінності і ставлення. Типи цінностей: теоретичні, економічні, естетичні, соціальні, політичні, релігійні. Структура особистості: біологічна, психологічна, соціальна підструктура, спрямованість особистості. Характер та його складові. Структура характеру: інтелектуальна, вольова, емоційні сфери. Темперамент і його види: холерик, сангвінік, флегматик, меланхолік. Особливості поведінки кожного типу темпераменту в організації. Психологічні типи за стилем мислення: аналітики, прагматики, реалісти, ідеалісти, критики. Характерні риси особистості пов'язані з її поведінкою в організації. Психологічна угода і типи адаптації працівників до організаційного оточення.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте індивідуальний рівень моделі організаційної поведінки?
2. Дайте характеристику найтиповіших відносин індивіда в організації.
3. З чого складається структура особистості.
4. Охарактеризуйте типи особистості.
5. Які типи темпераменту вам відомі?
6. Виділіть характерні риси особистості, пов'язані з її поведінкою в організації.
7. Що таке психологічна угода?
8. Які проблеми входження людини до організації?
9. В чому полягає специфіка соціальної та трудової адаптації?

Тема 3. Влада та лідерство в організації управління персоналом

Питання (завдання) для самостійної роботи

Влада, її засади, форми і тактичні прийоми

2. Класифікація форм влади
3. Типи керівників і стилі управління.

Лідерство – найважливіший чинник поведінки в організації.

3. Підходи до вивчення лідерства.
4. Концепції лідерства: система стилів керівництва, підходи, моделі.

Література: [1]; [4]; [7]; [10]; [12].

Методичні рекомендації

Сутнісний зміст влади: засади, форми і тактичні прийоми. Джерела влади в організації. Підлеглість і зона індиферентності. Прийняття теорії повноважень. Методи корекції поведінки в системі «керівник-підлеглий» у світлі нової філософії менеджменту. Організаційна політика, її види, зв'язок з владою. Управлінські перспективи влади і впливу. Засоби психологічного впливу на поведінку підлеглих. Делегування повноважень як метод формування потрібних зразків поведінки. Контроль та поведінка. Поняття лідерства. Теорії лідерства. Стили лідерства. Покарання і заохочення лідерства. Використання теорій лідерства під час відбору персоналу і в тренінгу.

Питання для самоконтролю

1. Поясніть сутність феномену влади в організації.
2. Які існують форми влади?
3. Охарактеризувати сутність, функції і процес керівництва як засобу реалізації влади.
4. Які є типи керівників і стилі управління?
5. Поясніть відмінності понять «лідерство» та «керівництво»
6. Зміст і значення поняття «лідерство»
7. Дати характеристику підходів до вивчення лідерства
8. Що таке «управлінська решітка Р. Блейка і Дж. Моутона»?

Тема 4. Управління поведінкою індивіда

Питання (завдання) для самостійної роботи:

1. Соціальні ролі в організації та особистісний потенціал працівника.
2. «Я»-концепція та її вплив на поведінку людини в організації. Захисна поведінка.
3. Комбіновані типи особистості та особливості управління ними.
4. Використання трансактного аналізу в управлінні індивідами.
5. Маніпулятивна поведінка та заходи з її обмеження.
6. Психологічні методи впливу на працівників.

Література: [12]; [16]; [17]; [19]; [22].

Методичні рекомендації

Визначення соціальної ролі в організації. Детермінанти виконання соціальних ролей. Особистісний потенціал працівника та його вплив на поведінку в організації. Сутність «я»-концепції. Захисна поведінка та її механізм. Модель Маєрс-Бріггс. Комбінування типів і особливості поведінкових реакцій. Методи визначення типу особистості та моделювання програм індивідуальної поведінки. Психогіометрична концепція. Маніпуляції в організації. Сутність маніпулятивної поведінки та заходи з її обмеження. Психологічні методи впливу на працівників.

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає суть управління поведінкою індивіда в організації?
2. На яких засадах формується позиція індивіда в процесі діяльності?
3. У чому полягає сутність «я»-концепції? Як формується механізм захисної поведінки?
4. Дайте визначення поняттю «соціальна роль». Наведіть приклади соціальних ролей в організації.
5. Що впливає на особистісний потенціал працівника?
6. Що ви знаєте про соціоніку та комбінації типів особистості
7. Які психогіометричні типи особистості вам відомі? Охарактеризуйте їх.
8. У чому полягає суть маніпулятивної поведінки?
9. Назвіть психологічні методи впливу на працівників.

Тема 5. Управління комунікаціями та конфліктами

Питання (завдання) для самостійної роботи

1. Комунікації в управлінні: підходи, види, етапи
2. Сутність поняття конфлікт, функції.
3. Причини виникнення конфліктів
4. Види конфліктів та їх характеристика
5. Класифікація видів конфліктів
6. Стадії розвитку конфліктів
7. Стили поведінки у конфліктних ситуаціях
8. Управління конфліктами

Література: [1]; [2]; [3]; [4]; [7]; [21]; [24].

Методичні рекомендації

Спілкування як складний багатоплановий процес установлення та розвитку контактів між людьми. Інформаційно-комунікаційний, інтерактивний,

перцептивний бік спілкування. Етапи комунікативного процесу. Види комунікацій. Комунікативні бар'єри. Комунікативні вміння менеджера: формування та вдосконалення. Поняття конфлікту, функції, причини та види конфліктів. Стадії конфлікту. Стили поведінки працівників у конфліктних ситуаціях. Методика незакінчених пропозицій Братченко С.Л. Механізм сприйняття комунікативних повідомлень за допомогою "вікна Джохарі". Підходи до підвищення комунікаційних процесів в організації. Методики управління конфліктами.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте комунікаційний процес з інформаційно-комунікаційного боку спілкування.
2. Охарактеризуйте комунікаційний процес з інтерактивного боку спілкування.
3. Охарактеризуйте комунікаційний процес з перцептивного боку спілкування.
4. Назвіть основні етапи комунікативного процесу.
5. Визначте основні ключові види комунікацій в організації.
6. Розкрийте сутність і функції конфліктів.
7. Дайте характеристику основних причин виникнення конфліктів.
8. Класифікація видів конфліктів.
9. Назвіть основні стадії процесу конфлікту.
10. Що таке комунікативний стиль поведінки в конфлікті і які його види.
11. Дайте характеристику 6 установок особистості за методикою незакінчених пропозицій С.Л. Братченко.
12. Охарактеризуйте як формується відповідний стиль міжособистісних комунікацій у матриці «Вікно Джохарі»
13. Пройти тест на конфліктність Томаса Кілмана на визначення стилю поведінки та стратегії в конфлікті: <https://testograd.com/test/konfliktnost-tomasa-kilmanna/>

Тема 6. Формування групової поведінки на підприємстві

Питання (завдання) для самостійної роботи

1. Сутність, види та характеристика груп
2. Причини виникнення груп
3. Вплив групи на поведінку індивідів
4. Стадії розвитку групи (команди)
5. Ефективне управління командою

Література: [3]; [5]; [7]; [9]; [10]; [17]; [19]; [22].

Методичні рекомендації

Теоретичні основи внутрішньогрупових стосунків, проблеми управління участю працівників, залучення працівників. Управління динамікою груп, ухвалення рішень групою, ролі команди, розбудова і організація ефективної роботи команди. Роль управління у сфері поведінки підприємства, управління поведінкою з урахуванням обставин, процес управління по цілях і управління результативністю.

Питання для самоконтролю

1. Сутність і характерні ознаки групи.
2. Спільні та відмінні риси формальних та неформальних організацій.
3. Назвіть причини виникнення груп.
4. Як групи впливають на поведінку індивідів.
5. Що таке «Групове мислення» та його симптоми.
7. Які стадії розвитку групи? Дайте характеристику
8. Назвіть ключові критерії ефективної діяльності колективів працівників
9. Фактори ефективної діяльності групи.

Тема 7. Управління організаційним розвитком підприємства

Питання (завдання) для самостійної роботи

1. Сутність поняття організаційного розвитку, ключові проблеми організаційного розвитку організацій.
2. Модель організаційного розвитку І. Адізеса.
3. Концепція управління життєвим циклом організації І. Адізеса РАЕІ.
4. Модель організаційного розвитку Л. Грейнера, Мак Кінсі.
5. Зміни в організації. Проблеми управління змінами.
6. Опір змінам в організаціях.
7. Методи подолання протидії змінам.

Література: [3]; [4]; [5]; [8]; [20].

Методичні рекомендації

Поняття організаційного розвитку. Ключові проблеми сучасності. Міжнародний досвід впровадження моделей організаційного розвитку. Життєвий цикл підприємства. Концепція організаційного розвитку. Поняття організаційних змін. Джерела, цілі, напрями, принципи розвитку підприємства. Принципи та моделі організаційного розвитку. Поняття протидії (опору) змінам з боку

персоналу. Аналіз готовності до змін. Причини опору (протидії). Принципи та методи подолання протидії змінам. Оцінювання потенційного опору та його мінімізація.

Питання для самоконтролю

1. Що таке організаційний розвиток, на якому підході базується?
2. Дайте характеристику моделі Мак-Кінсі.
3. В чому полягають основні положення організаційного розвитку, основні проблеми?
4. Сутність змін, головні причини опору змінам?
5. Назвіть ключові компоненти організаційних змін.
6. Модель змін Едгара Шейна.
7. Охарактеризуйте типи змін в організації.
8. Виділіть стилі проведення змін.
9. Форми опору працівників змінам.
10. Методи подолання опору змінам

Тема 8. Організаційна поведінка в системі міжнародного бізнесу

Питання (завдання) для самостійної роботи

1. Сутність міжнародного бізнесу і міжнародного менеджменту
2. Фактори міжнародного середовища, що впливають на організаційну поведінку і культуру компаній.
3. Теорія культурних вимірів Г.Хофстеде
Особливості відбору та мотивації персоналу міжнародних компаній

Література: [10]; [12]; [14]; [15]; [16].

Методичні рекомендації

Основні риси міжнародного бізнесу в умовах ери глобалізації; фактори, які впливають на сучасний міжнародний бізнес; етапи формування міжнародного менеджменту як самостійної науки. Фактори міжнародного середовища, що впливають на організаційну поведінку і культуру компаній. Теорія культурних вимірів Г. Хофстеде. Особливості виникнення і розвитку конфліктних ситуацій в системі міжнародного бізнесу, шляхи управління ними. Управління комунікативними процесами в міжнародному бізнесі. Особливості відбору та мотивації персоналу міжнародних компаній.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте сутність міжнародного бізнесу і міжнародного менеджменту
2. Фактори міжнародного середовища, що впливають на організаційну поведінку і культуру компаній
3. Перерахуйте ключові аспекти національної культури, що впливають на організаційну поведінку і культуру компаній.
4. Розкрийте п'ять показників теорії культурних вимірів Г.Хофстеда
5. В чому полягають особливості відбору і мотивації персоналу міжнародних компаній.
6. Назвіть три джерела комплектування міжнародних організацій робочою силою
7. Розкрийте чотири кадрових парадигми підбору управляючого персоналу в міжнародних компаніях.

МОДУЛЬ 2.

Тема 1. Сутність і зміст бізнесу культури. Етика підприємницької діяльності

Питання (завдання) для самостійної роботи

1. Сутність бізнесу як форми економічної діяльності підприємств.
2. Середовище та принципи ведення бізнесу
3. Філософія управління та культура бізнесу
4. Етика підприємницької діяльності
5. Якості підприємців, сучасних менеджерів

Література: [5]; [6]; [11]; [16]; [23].

Методичні рекомендації

Бізнес як вид економічної діяльності. Сутнісний зміст і відмінності в поняттях «підприємництво», «бізнес». Середовище та принципи ведення бізнесу. Філософія управління та культура бізнесу. Структура бізнес культури. Загальне поняття «культури», «бізнес-культури», «культури підприємства», «культури підприємництва». Етика ведення бізнесу. Поняття «моралі», «етики», «економічної етики». Якості підприємця. Етичні типи підприємців та їх моральні цінності. Умови формування підприємницької культури та етики. Проблеми втілення етичних засад у господарську діяльність підприємств.

Питання для самоконтролю

1. Дайте характеристику бізнесу як форми економічної діяльності підприємств: визначення, форми суб'єктів.
2. Розкрийте відмінності в поняттях «підприємництво» і «бізнес»
3. Визначіть складники прямого і непрямого впливу середовища на діяльність організації.
4. Принципи ведення бізнесу.
5. Етапи започаткування підприємницької діяльності.
6. Основні складові бізнес-культури
7. Сутність та значення етики бізнесу
8. Назвіть та охарактеризуйте ключові якості підприємця та сучасного менеджера.

Тема 2. Організаційна культура організацій

Питання (завдання) для самостійної роботи

1. Сутність і атрибути організаційної культури
2. Основні елементи, параметри, властивості організаційної культури
3. Функції та види організаційної культури
4. Управління організаційною культурою

Література: [6]; [7]; [10]; [11]; [13].

Методичні рекомендації

Сутність і атрибути організаційної культури. Основні елементи, параметри, властивості організаційної культури. Функції та види організаційної культури. Управління організаційною культурою: формування, зміна, зміцнення. Підходи до формування організаційної культури. Вплив зовнішнього середовища на формування культури підприємства.

Питання для самоконтролю

1. Як Ви розумієте сутність поняття «організаційна культура»?
2. Що є основними атрибутами організаційної культури? Наведіть приклади.
3. Якими параметрами можна оцінити організаційну культуру?
4. Надайте характеристику впливу зовнішнього середовища на організаційну культуру.
5. Які основні функції виконує організаційна культура?

6. Наведіть приклад організації з сильною організаційною культурою. На підставі яких параметрів Ви зробили висновок, що організація має сильну культуру?
7. Чи можна змінити організаційну культуру? Які методи можна використати для цього? Які на Вашу думку будуть найбільш дієвими?

Тема 3. Соціальна відповідальність та суспільна свідомість сучасного підприємця

Питання (завдання) для самостійної роботи

Сутність, зміст, види соціальної відповідальності бізнесу

Соціальна відповідальність людини

Корпоративна соціальна відповідальність у внутрішньому середовищі

4. Моделі корпоративної соціальної відповідальності

Форма контролю: опитування, тестові завдання

Література: [6]; [10]; [14]; [15]; [25].

Методичні рекомендації

Сутність, напрями, принципи, види соціальної відповідальності бізнесу. Основні підходи до визначення відповідальності бізнесу. Поняття та зміст корпоративної соціальної відповідальності. Концепція корпоративної соціальної відповідальності. Досвід підприємств в реалізації принципів та концепції корпоративної соціальної відповідальності. Соціальна відповідальність людини. Форми прояву та структурні елементи соціальної відповідальності людини. Соціальна відповідальність держави: функції, критерії впливу, обов'язки. Корпоративна соціальна відповідальність у внутрішньому та зовнішньому середовищі організації.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення соціальній відповідальності.
2. Охарактеризуйте види соціальної відповідальності.
3. Які принципи розкривають сутність соціальної відповідальності?
4. Які основні напрями соціальної відповідальності?
5. У чому полягає сутність соціальної відповідальності людини? Яким чином вона проявляється?
6. Розкрийте форми прояву соціальної відповідальності людини

7. З яких структурних елементів складається соціальна відповідальність як соціальний механізм контролю?
8. Що таке декларація відповідальності людини. Дайте характеристику її складових.

Тема 4. Маркетинг відносин регулятор етики поведінки та культури організації.

Питання (завдання) для самостійної роботи

Розуміння сутності, ролі і важливості маркетингу відносин

Еволюція розвитку маркетингових концепцій і їх вплив на формування культури. Соціально відповідальна поведінка організації в ринковому середовищі: сутність, основні принципи.

Фундаментальні концепції соціально відповідального бізнесу.

5. Сучасні етичні концепції бізнесу.

Література: [5]; [11]; [17]; [22]; [23].

Методичні рекомендації

Загальне поняття маркетингу відносин. Еволюція формування маркетингу відносин. Розвиток маркетингу і його вплив на формування культури. Соціально відповідальна поведінка організації в ринковому середовищі. Концепції, стратегії соціально відповідальної поведінки. Етика поведінки організації. Етичні концепції бізнесу. Причини не дотримання вимог етичних принципів ведення бізнесу. Інструменти підвищення рівня етичності поведінки організацій. Інструменти реалізації етики відносин зі споживачами.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення поняття «маркетинг відносин» та охарактеризуйте чинники, які впливають на маркетинг відносин.
2. Розкрийте варіанти розвитку трьох епох маркетингу?
3. Поясніть які є види потреб і яким чином розвиваються відносини підприємство- ринок в задоволеності даних потреб?
4. Розкрийте систему цінностей Я-концепції та систему організаційних цінностей.
5. Що таке соціально відповідальна поведінка організації в ринковому середовищі, на яких принципах вона базується?

6. Дайте характеристику фундаментальним концепціям соціально відповідального бізнесу?
7. Дайте характеристику чотирьом сучасним етичним концепціям бізнесу.
8. Визначте інструменти реалізації етики відносин зі споживачами та партнерської взаємодії.
9. Охарактеризуйте ключові причини недотримання вимог етичних принципів ведення бізнесу та можливі шляхи їх підвищення.

Тема 5. Корпоративна бізнес - культура

Питання (завдання) для самостійної роботи

Сутність побудови корпоративної культури в організації.

Система формування корпоративної культури, складові.

Критерії та функції корпоративної культури.

Зміст складових корпоративної культури.

Література: [3]; [17]; [20]; [22]; [23].

Методичні рекомендації

Зміст, система формування корпоративної культури підприємства. Критерії, функції, типи корпоративної культури. Фактори впливу на формування корпоративної культури. Складові корпоративної культури: фірмовий стиль, цінності і норми, клімат у компанії, система комунікацій. Методи оцінки вдалої побудови корпоративної культури. Вплив корпоративної культури на розвиток суб'єкта господарювання.

Питання для самоконтролю

1. У чому проявляється феноменальна сутність корпоративної культури?
2. Які основні компоненти характеризують корпоративну культуру?
3. Чому існують різні підходи до тлумачення корпоративної культури?
4. Розкрийте типи корпоративної культури.
5. Обряди та ритуали як атрибути корпоративної культури.
6. Охарактеризуйте особливості стратегічних дій у процесі формування корпоративної культури

Тема 6. Культура спілкування і особливості ділового спілкування

Питання (завдання) для самостійної роботи

Спілкування як самостійна та специфічна форма активної особистості.

2. Ділове спілкування і його функції.
3. Способи та засоби ділового спілкування.
4. Ділові зустрічі, переговори.
5. Техніка ведення переговорів

Література: [2]; [7]; [9]; [11]; [17]; [21]; [23].

Методичні рекомендації

Цілі та завдання спілкування. Рівні моральної культури спілкування. Чинники, що обумовлюють ефективність спілкування. Контексти спілкування: фізичний, соціальний, історичний, психологічний, культурний. Моделі спілкування. Теорія «транзакційного аналізу» Е. Берна. Асертивна комунікація. Види спілкування: агресивна, пасивна, агресивно-пасивна комунікація. Застосування асертивної комунікації. Асертивні навички. Особливості, стилі ділового спілкування. Ділове спілкування і його функції. Ділові зустрічі, переговори. Техніка ведення переговорів. Ключові правила в переговорах. Методи ведення переговорів. Результати переговорів.

Питання для самоконтролю

1. Яке значення спілкування у житті людини?
2. Проаналізуйте функції спілкування.
3. Які існують рівні спілкування?
4. Що таке ділове спілкування і чим воно відрізняється від побутового спілкування людей?
5. Визначте сутність та рівні моральної культури ділового спілкування?
6. Які Ви знаєте способи спілкування?
7. Яка роль в діловому спілкуванні маніпуляції та актуалізації?
8. Проаналізуйте теорію транзакційного аналізу як способу ділового спілкування.
9. Назвіть та прокоментуйте етапи підготовки та проведення зустрічі.
10. Як ефективно підготуватися до проведення ділових переговорів?

Тема 7. Формування іміджу та стилю ділової людини

Питання (завдання) для самостійної роботи

1. Імідж ділової людини.
2. Підготовка та проведення ділових зустрічей.
3. Особливості проведення ділових переговорів.

Література: [7]; [10]; [11]; [13]; [22].

Методичні рекомендації

Імідж: сутність, складові. Зовнішній вигляд як засіб створення іміджу професіонала. Формування гардеробу ділової людини. Міміка та жести як складові професійного іміджу ділової людини. Інтелектуальне враження. Психологічні характеристики. Соціальні характеристики. Соціально-психологічний портрет людини. Особливості ведення ділових переговорів. Підготовка до ведення переговорів. Стратегія та тактика переговорів. Правила методу принципів переговорів.

Питання для самоконтролю

1. Що включає поняття “імідж”?
2. В чому полягає суть іміджу організації?
3. Дайте характеристику іміджу як основи успіху ділової людини.
4. Охарактеризуйте зовнішні та внутрішні чинники іміджу ділової людини.
5. Назвіть та прокоментуйте етапи підготовки та проведення ділової зустрічі.
6. Як ефективно підготуватися до проведення ділових переговорів?
7. Розкрийте сутність та зміст принципового (гарвардського) методу проведення переговорів.
8. Якими є основні прийоми сприйняття партнера при веденні переговорів?

Тема 8. Етика ділових відносин

Питання (завдання) для самостійної роботи

Сутність та зміст етики ділових відносин.

2. Етикет – різновиди та правила.
3. Особливості ділового етикету та протоколу.
4. Національні особливості ділового етикету в різних країнах

Література: [11]; [16]; [21]; [23]; [24].

Методичні рекомендації

Сутність і зміст етики ділових відносин. Принципи та норми ділових відносин. Етикет: різновиди та правила. Діловий етикет різних країн. Загальні особливості ділового етикету інших країн. Працевлаштування: резюме та його особливості. Зміст та структура резюме. Етапи підготовки до співбесіди. Методи оцінки STAR для успішного працевлаштування.

Питання для самоконтролю

1. В чому полягає сутність та зміст етики ділових відносин?
2. Розкрийте зміст принципів ділової етики.
3. В чому полягає сутність та зміст ділового етикету?
4. Чому діловий етикет вважається економічною категорією?
5. Що таке діловий протокол? Яку роль він відіграє в діловій сфері?
6. Проаналізуйте основні етичні принципи ділового протоколу.
7. В чому полягає необхідність впровадження етики ділових відносин в сферу бізнесу?
8. Яку роль відіграє етика ділових відносин в менеджменті?

Тема 9. Креативність основа розвитку організаційної поведінки та бізнес культури організації.

Питання (завдання) для самостійної роботи

. Розвиток креативної економіки: тенденції, особливості.

Креативна особистість, складові портрету.

3. Інструменти розвитку креативності: інтелект, розум, мислення

Література: [13]; [17]; [18]; [19]; [20].

Методичні рекомендації

Креативність – особливості її розвитку в організації. Форми креативності. Стили креативного мислення. Основні види та риси працівників креативного типу. Характеристика креативного процесу в організації. Методи активізації творчого мислення. Технології розвитку креативності організації.

Особливості комунікації в період трансформації бізнесу. Етапи та структура трансформації бізнесу. Довіра та міжособистісні стосунки у бізнесі.

Трансформаційна комунікація. Коучинг та тренінг. Зворотний зв'язок як інструмент оцінки ефективності бізнес-культури.

Питання для самоконтролю

1. Як ви розумієте креативність і які форми її прояву?
2. Розкрийте шість параметрів креативності за Дж.Гілфордом.
3. Охарактеризуйте особливості креативної економіки. Назвіть основну відмінність креативної економіки від традиційного економічного укладу.
4. Визначте основні показники і особливості креативної людини.
5. Що таке інтелект? Які існують його основні види?
6. Визначте особливості формування розуму.
7. Мислення: функції, структурні одиниці, види.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Адізес І. Розвиток лідерів: Як зрозуміти свій стиль управління та ефективно спілкуватись з носіями відмінних стилей: Пер. з англ., Альпіна Паблішит, 2017 р., 259с.
2. Андерсон К. Успішні виступи на TED. Рецепти найкращих спікерів. К.: «Наш Формат», 2016. 256 с.
3. Ареф'єва О.В. Крос-культурний менеджмент як детермінанта формування конкурентоспроможності підприємства. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2018. № 20 (1). С. 19-22.
4. Ареф'єва О.В., Ареф'єв С.О., Верпека А.О. Стратегічне управління організаційною культурою підприємств при розвитку та адаптації до змін. Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія Економічні науки. 2019. № 6 (141). С. 84-95.
5. Васюткіна Н.В. Маркетинг взаємовідносин та партнерської взаємодії підприємств: концептуальні підходи, сучасні інструменти. *Економіка та управління*. 2019. № 1. С.5-21.
6. Васюткіна Н.В. Маркетинг цінностей як домінанта розвитку суб'єктів господарювання. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління* (електронне фахове наукове видання). 2018. №2(13). С.61-68.
7. Васильченко М.І., Гришко В.В. Комунікативний менеджмент: навчальний посібник. Полтава: ПолтНТУ. 2018. 208 с

8. Вступ до поведінкової економіки [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.behavioraleconomics.com/resources/introduction-behavioral-economics/>
9. Гандапас Р. Хрестоматія для оратора. Десять розділів про те, як діставати та давати максимальне задоволення, виступаючи публічно. Д.: Моноліт, 2017. 272 с.
10. Дудкін П. Д., Мосій О. Б., Владимир О. М. Організаційна поведінка. Аспекти ефективного підприємництва. Тернопіль, 2015. 252 с.
11. Етика ділових відносин : навчальний посібник / [Лесько О. Й., Прищак М. Д., Залюбівська О. Б. та ін.]. Вінниця : ВНТУ, 2011. 309 с.
12. Молчанова А. О. Організаційна поведінка : навч. посібник / А. О. Молчанова, І. В. Воляник, В. П. Кондратьєва ; за наук. ред. А. О. Молчанової. Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2015. 176 с.
13. Окорський В. П., Валюх В. М. Креативний менеджмент : навч. посіб. Рівне : НУВГП, 2011. 211 с.
14. Організаційна поведінка: навч. посібн. Івано-Франківськ, 2015. 176 с.
15. Організаційна поведінка: підручник / В. О. Новак, Т. Л. Мостенська, О. В. Ільєнко. К.: Кондор. 2013. 498 с.
16. Організаційна поведінка. Аспекти ефективного підприємництва / [П. Д. Дудкін, О. Б. Мосій, О. М. Владимир та ін.]. Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2015. 252 с.
17. Засекіна Л.В., Пастрик Т.В. Основи психології та міжособове спілкування : навч. посіб. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. 184 с.
18. Передало Х. С., Огерчук Ю. В., Лібенко Ю. С. Поведінкова економіка та можливості застосування технік її впливу в сучасних організаціях. *Ефективна економіка*. 2019. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7520> (дата звернення: 26.09.2023). DOI: [10.32702/2307-2105-2019.12.94](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.12.94)
19. Психологія тимбілдингу : навчальний посібник / О. Г. Романовський, В. В. Шаполова, О. В. Квасник, Т. В. Гура ; за заг. ред. О. Г. Романовського, С. В. Калашникової. Харків : Друкарня «Мадрид», 2017. 92 с.
- Пічугіна Т. С., Ткачова Т.С., Ткаченко О.П. Управління змінами. Х. : ХДУХТ, 2017. 226 с.

21. Петрінко В.С. Конфліктологія: курс лекцій, енциклопедія, програма, таблиці. Навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2020. 360 с.
22. Савельєва В., Єськов О., Вакуленко В. Організаційна поведінка: навчальний посібник. Центр навчальної літератури. 2019. 240 с.
23. Ткачук О.М. Бізнес-культура: навчальний посібник/ Вінницький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету. Вінниця: ВТЕІ КНТЕУ, 2013. 204 с.
24. Яхно Т. П., Куревіна І.С. Конфліктологія та теорія переговорів: навч. посібник. Центр навчальної літератури. 2019. 168 с.
25. Охріменко О.О., Іванова Т.В. Соціальна відповідальність. Навч. посіб. Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут». 2015. 180 с.